

GLEDALIŠKI LIST

Narodnega gledališča v Ljubljani

1938-39

DRAMA

13. LOUIS VERNEUIL IN GEORGES BERR:
POTOVANJE V BENETKE

Priporoča se Vam

„SLAVIJA“

Jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani
za zavarovanje

proti oškodovanju vsled požara, eksplozije, kraje, toče,
nesreč i. t. d. — na zgradbah, opremi, tvornicah, avto-
mobilih kot tudi na lastnem telesu in življenju

Podružnice: Beograd, Sarajevo, Zagreb, Osijek, Novi Sad, Split

Glavni sedež: Ljubljana, Gosposka ul. 12

Telefon števil. 2176 in 2276

Ljudska posojilnica v Ljubljani

registr. zadr. z neom. jamstvom

Ljubljana, Miklošičeva c. št. 6, v lastni palači
obrestuje hranilne vloge najugodneje.

Nove in stare vloge, ki so v celoti vsak čas razpoložljive
obrestuje po 4%, proti odpovedi do 5%

Tovarna kranjskega
lanenega olja in firneža

HROVAT & Komp.
L J U B L J A N A

GLEDALIŠKI LIST

NARODNEGA GLEDALIŠČA V LJUBLJANI

1938/39

DRAMA

Štev 13

GEORGES BERR IN LOUIS VERNEUIL:

POTOVANJE V BENETKE

PREMIERA 15. FEBRUARJA 1939

Georges Berr in Louis Verneuil sta znana in uspešna francoska komediografa, ki sta vsak zase spisala lepo število dobrih komedij in ki zdaj že dolga leta skupaj pišeta komedije. Njuno zadnje delo je »Potovanje v Benetke«, komedija lahkega, duhovitega tipa, ki pa v svojih psiholoških osnovah priča o veliki zrelosti in originalni miselnosti komediografov.

V svojem jedru je »Potovanje v Benetke« komedija zakonske strategije, ki izjemoma stari zakonski trikotnik nekako nefrancosko razreši v prilog možu. Veliki šahist in kombinator je v tej veseloigri zakonski mož, ki odlično šahira z čustvi in dušama žene in njenega ljubimca, dokler si vnovič ne osvoji družice, ki jo je bil že napol izgubil. Njegova igra ne kaže same gole prevejanosti, marveč tudi globoko poznavanje človeškega srca, zlasti ženskega in pa neko blagocrodno rahločutnost, — lastnosti, ki delajo tega človeka prikupnega in izjemno superiornega. Toda njegova rahločutnost velja prav za prav samo ženi. Z ljubimcem je njegov boj kljub lepi obliki brezobziren in neizpros. Toda to je njegova pravica.

Žena tega psihološkega šahista je nekoliko zmedeno, občutljivo in tipično žensko bitje. Njena naloga v komediji je preboleti krizo prvega razočaranja romantične mladosti. Krizo praznine in osa-

melosti, v kateri se znajde mlada žena, ko se mož z vso vnemo posveti delu in ustvarjanju. Če preстане to krizo, se bodo med zakoncem ustanovile trdnejša in trajnejša čustva in vezi, kakor je bila prva ljubavna vročica. V naši komediji zakonski mož modro in prekanjeno privede svojo romantično ženico skozi vse nevarnosti nazaj v zakon, ki je v resnici šele pravi zakon.

Zanimiva in vesela je njegova igra z ljubimcem. Osnovana je na račun z možko plemenitostjo nasproti prijatelju in z ničemurnostjo umetniškega diletanta. Bistro izkoriščanje teh dveh karakternih svojstev v ljubimcu, dá možu možnost zmagovito izvesti svojo šahovsko partijo in rešiti svoj zakon.

Berr in Verneuil sta se v tej komediji lotila nekoliko nevarne naloge: rehabilitirati zakonskega moža in ga povzdigniti v primeri z ljubimcem. Tem nevarnejša je ta naloga med Francozi, ki se tako radi posmehujejo varanemu soprogu in kjer ima ljubimec vse simpatije na svoji strani. Izvedla sta svoj namen izvrstno. Tega ne kaže samo uspeh komedije, ki je bil nenavaden, marveč delo samo, ki je duhovito in blagorodno, zabavno in tehtno in ki vzbuja smeh in toplo ganotje.

J. Vidmar.

Georges Beer in Louis Verneuil

Kako sta postala sodelavca.

Za vsakega Francoza sta Berr in Verneuil dva določena pojma, spojena v najtesnejšo zvezo z gledališčem in gledališko literaturo oziroma dramatiko.

O Georgesu Berru je znano, da se ni zadovoljil samo s tem, da je bil eden izmed najbolj uvaževanih igralcev Comedie-Francaise, kjer je vodil med drugim tudi študij klasike, da je vzgajal na Konservatoriju generacije mladih igralcev, za oddih od vsakodnevne dela je pisal tudi gledališke komade.

Leta 1903. je uprizorila Comedie-Francaise njegovo igro: *L'irresolu*, gledališče Odeon leta 1919. »Monsieur Dassoucy«. Skupno z M. Guillemaudom je spisal vaudeville: »La Carrotte«, »Le satyre«;

»Le million«, z Gavaultom je ustvaril zabavne komedije, kot so: »Madame Flirt«, »Moins cinq«, dokler ni srečal nekega dne Louisa Verneuila. Ta pripoveduje po kakšnem čudnem, človek bi dejal sodsodnem naključju, sta postala sodelavca:

Bilo je 13. septembra leta 1906. Imel sem trinajst let in že zdavnaj sem imel odločen namen posvetiti se gledališču. Odločil sem se, ter se zaupal očetu s prošnjo, naj me vzame iz liceja. Moj oče je kolebal med tremi odgovori: da bi skomignil na vse to z rameni, da bi mi dal dve klobuti, in bliskovitim računom kaj bi ga stala sprememba moje eksternatske svobode v internatsko ujetništvo.

Odločil se je za četrto: tisti dan je slavila Comedie-Francaise dvajsetletnico Berrovega dela z matinejo, v kateri je igral »Seviljskega brivca« in »Gringoire-a«, zvečer pa njegovo igro: »L'irresolu«. Moj oče me je vzel seboj v obe predstavi in ko sva se vračala, mi je dejal v vozu, ki naju je peljal domov: »Vidiš, temu se pravi gledališka umetnost. Preudari. Ali se smatraš za to zmožnega?«

Nisem odgovoril, temveč sem molče nadaljeval svojo 3. A! Čas je mineval. Pričel sem hoditi sam iz hiše, seveda sprva samo popoldne. In vsakokrat, ko sem videl — bodisi ob petkih, bodisi ob nedeljah — lepake za matineeje Georgesa Berra, nalepljene v Rue de Richelieu, sem planil k blagajni in si kupil parterni sedež za 4 fr. 50 in sem ga šel poslušat, kakor bi šel k maši: »L'etourdi«, »Les precieuses«, »L'amour veille«, »Dagobert« ...

Bodisi kot igralec, bodisi kot avtor je posebljal zame gledališče. Ko sem ga videl prvič, še kot otrok, sem razumel, da je to umetnost in ne zabava. Mojstrstvo Georgesa Berra je na srečo porodilo v moji otroški zavesti globoko spoštovanje do umetnosti.

Tako sem živel deset let, ne da bi bil prišel kdaj z njim v dotiko. Leta 1916. mi je dejal Quinson, ki se je zanimal zame začetnika: »Premladi ste še, da bi delali sami. Potrebovali bi sodelavca, ki bi bil istočasno vaš učitelj. Ali hočete, da vas priporočim Georgesu Berru?« — Popolnoma resno — mislil sem, da bom omedlel. Še isti večer sem potrkal oborožen z lepim Quinsonovim priporočilom na garderobo Georgesa Berra, ki je igral Gringorea ...

Od tega dne dalje ni preteklo več kot 24 ur, ne da bi se bila videla. Tako je sedaj že 11 let. Ljubim ga mnogo bolj kot bi ljubil brata in mislim, da lahko zagotovim, da mi on vrača enako z enakim.«

Georges Berr izpopolnjuje Verneuilovo zgodbo takole: »Pred leti je vstopil nenadoma nekega večera med predstavo v Comedie Française v mojo garderobo neki zelo živčen in zelo plavalas mlad mož, s polnimi žepi rokopisov in je izjavil: »Rad bi pisal komedije in tudi sam igral. Ali je težko biti obenem dober dramatik in dober igralec? ... Moji neuspehi me bodo učili! Občinstvo mi bo povedalo, česa ne smem delati. Vsakokrat, nreden se bom pojavil pred njim, bi želel od koga podpore, zbranosti in nasvetov.«

Ta samozaupanje, to lepo zaupanje v bodočnost, ta meni povsem novi zalet so napravili name edinstven vtisek in odločil sem se storiti za tega mladega moža vse, kar je v mojih močeh, da mu pomorem, ter sem preslišal svojo razsodnost in izkušnjo, ki sta mi narekovali, naj ga zadržim od tega.

In glejte Louis Verneuil se je pognal v boj za uspehom s presenetljivo vztrajnostjo. Njegovi prvi poskusi so bila mojstrska dejanja in zato je imel kmalu sovražnike. Toda on se ne briga zanje, niti ne misli nanje, ker mu zato ne dostaja časa. On piše in piše... »Monsieur Beverley, la Charrette anglaise, Mademoiselle ma mère, le Fauteuil 47, ma Cousine de Varsouvie, Azaïs, Maitre Bolbec et son mari...«

Dela s takim zaletom, da ga je komaj moči dohajati. Od časa do časa uboga svarila, naj prestane in se zbere, naj poprej dvajsetkrat preudarno prebere svoje delo. Toda ali ne bi preišljeno delo zadušilo tega mladostnega zaleta domišljije, ne bi zasenčilo te vrto-glave paglavosti? Duha metode, red pri delu in skrb za jutrišnji dan, so kvalitete ali napake, ki jih ne poseduje. Tisti, od katerega je želel biti deležen opore in prijateljstva, jih mu bo vedno rad dal.

Predavanje

O svoji knjigi pa res ne vem kaj povedati. Naravnost v škripcih sem pred Vami in prav se mi godi, ker sem tako hitro gospodu Škerlju obljubil, da bom tu govoril o svoji knjigi. Jaz vse obljubim, potem pa storiti ne morem. Meni se prav močno zdi, da sem podoben svoji knjigi, ki je tolikanj obetala in govorančila, povedala pa ni kaj posebnega. Kaj posebnega tudi povedati nisem hotel, vendar se mi vidi, da so moje »Gledališke zgodbe« tudi tam dovolj zgovorne in razumljive, kjer kaj zamolče, preskočijo ali objadrajajo; dejal bi zato, da spadajo v diplomatsko literaturo.

Čudno zanič mora biti knjiga, če je treba piscu o njej še predavati. Ker pa sem gospodu Škerlju obljubil, moram povedati, da so moje »Zgodbe« polne najboljše vere in najbolj varljivih nad za naše gledališče in da v teh neverjetno pretiranih obljubah prekašajo samega finančnega ministra.

Naša uprava — katere se pa ne bom več dotaknil — v začetku sezone obljublja abonentom tako lepe igre, da bi se na zadnje še uprava rada abonirala, če bi kaj dala na lastne obljube. To se je tudi mene prijelo.

Mislím pa, da je moja preprosta knjiga vsakomur jasna, da jo ljudje prav radi bero in da že zato ne spada med moderno literaturo. Jaz namreč nisem hotel v literaturo, ker sem že v gledališko rubriko tako močno zapečaten, da ne bom zlezel iz nje do sodnega dne. Vendar sem hotel nekaj, kar se gledališki literaturi ne posreči vedno: v slehernem bralcu vzbuditi zanimanje za naše gledališče in povedati par veselih zanimivosti iz naše hiše, da bi jo ljudje še bolj vzljubili.

Gospoda, to poudarjam že zato, ker so mi vsi kritiki naprtili na glavo anekdoto, jo po seminarsko razložili in potem skušali moje zgodbe vriniti v tisto doktrinarsko rubriko. Ni se jim posrečilo, da so še tako rinili, moje »Zgodbe« so ostale zunaj in so bile prav zadovoljne, da so ostale zunaj, ter so spričo kritik veselo v pest kihale.

Gospoda, nerazumljivo se mi je zdelo, zakaj so me v kritikah tolikanj učili, mi poduk dajali, se vzvišeno košatili kot na katedru: češ. anekdota je taka in taka, to je njeno bistvo i. t. d.

Kdo jim je pa rekel, da hočem pisati anekdote?

Ko so se »Zgodbe« šele kuhale, mi pošlje Danilo svojo fotografijo iz Varaždinskih toplic. Tam stoji 80 letnik v vodi in se krepko drži iznad nic za železen drog. V pismu mi pravi, naj ga takega zagotovo priobčim v knjigi pod naslovom »Danilo v Abrahamovi kopeli«. Nisem tega storil in mi je zdaj prav žal, ker bi ostal še poznim rodovom mičen vzgled, kako krepko se zna držati 80 letni igralec iznad vode. Mičen vzgled bi bil za vse naše javne delavce, za politiko še posebej.

Komaj pa je knjiga izšla, me nahruli znani ljubljanski profesor: »Ti si kriv, da sem dobil sinoči prismojeno večerjo!«

Gospoda, če človek napiše knjigo, je marsičesa kriv, če pa napiše gledališko knjigo, je pa tolikanj kriv in takih stvari, da si jih najbolj bujna fantazija ne more predstavljati. »Ti si kriv! Knjigo sem naročil, včeraj popoldan so mi jo poslali in ženske v hiši so jo tako vneto brale, da so večerjo zasmodile!« Meni se je prijetno pokadilo pod nosom.

V ljubljanskem predmestju živi upokojen igralec, nekoč sva še skup v šolo hodila, zdaj sem se ga komaj še spominjal. Igral je prav malo na naših odrih, zaneslo ga je v Nemčijo, pozneje pa po Srbiji v Beograd. Zdaj je bolehen in živi pri sorodnikih tu pri nas. Dobi me nekoč po cesti: »Posodi mi knjigo, prosim, da se bom še jaz spominjal na tiste lepe čase.« Ves teden jo je prebiral. Ta je bil pravi zanjo!

Ker se mi je tiste dni nekoč mudilo na kolodvor, sem se potegnil s tramvajem. Znan Ljubljančan me ogovori, da mu je knjiga prav všeč, potem koliko sem zaslužil in če sem že popolnoma zdrav, ali pa če morda še kaj čutim. Tisti hip se obrne proti nama možak, ki ga dotlej še opazil nisem: »No, kako kaj gre? To smo se zredili!« Dobro in tako dalje mu pravim — kakor se v tramvaju spodobi. Bil je učitelj z Dolenjskega, njega dni sva igrala na Muljavi »Desetega brata« in sva bila stara znanca. On me je pa spregledal. »Prav-

kar sem hotel k vam v Moste. Dva fanta imam, v pravih letih, za šolo ne kažete kaj prida in sem se spomnil na vas, da bi jih dal k vam učiti. Mizarstvo jih prav veseli. Bom pa popoldan prišel k vam v delavnico v Moste«. Ljudje so se muzali, vesel sem bil, da sem bil že pri kolodvoru in sem se pripravljaj, da bom kolikor mogoče hitro z voza skočil. Zadnji trenutek me pa pocuka oni prvotni Ljubljčan, s katerim sem bil prej v pomenku in me začudeno vpraša:

»Ja, ali niste vi Lipah?«

»Ja, kaj vam jaz vem, prej sem tudi jaz še mislil, da sem«, pravim in se z enim skokom rešim iz tramvaja.

Potem je prišla predbožična doba volitev in shodov. »Pomislite, sinoči je bil volilni shod«, pripovedujem nekemu daljnemu znanecu, jaz se za take reči ne zanimam in sem bil doma. Pa še nekaj kašelj je oprezoval name, da sem dal sobo zakuriti, pa v posteljo. In danes popoldan me sreča znanec in pravi, da me je videl na sinočnjem shodu in da ni mislil, da sem se tudi jaz preznačal.«

Človek, ki sem mu to pripovedoval, mi pomežikne in pravi zaupno: »Vas ni treba biti prav nič sram, so še drugačni prenapeteži presedljali, časi so pač taki... Na shodu je bilo pa prav lepo, tudi jaz sem vas videl, v prvi vrsti ste sedeli in tako ploskali govornikom, da se je še nam imenitno zdelo.«

Jaz sem bil obupan. Kaj bi dal tisti hip za mizarskega mojstra iz Most! Hitel sem domov in vprašal, ali nisem bil sinoči doma in v postelji. Začudeno so me gledali, toda med volitvami se našemu človeku utegne marsikaj pripetiti. Marsikaj mu podtikajo, česar re-vež še mislil ni in godi se mu kot tistemu nepredvidnežu, ki je spisal knjigo gledaliških zgodb.

No, zdaj pa imamo: sam sem zlezal v anekdoto, čeprav sem se je tako otepal!

G. Rakočević je napisal v »Pravdi« res simpatičen članek o moji knjigi, vendar je tudi zašel v anekdoto:

»Savremeni crnogorski anegdoticari, ako bi tako smeli nazivati one mnogobrojne skupljače anegdota iz života Crnogoraca i Brdjanca, uticali su i na Ljubljanskog glumca g. Frana Lipaha, da se lati

zahvalnog posla skupljanja anegdota svojih kolega, Ljubljanskih glumaca i glumica.»

Jaz sem premajhen in se ne bom spuščal v boj z junaškimi Črnogorci, ki zadnje čase tako korajžno posegajo v slovensko literaturo.

Profesor Kralj v mariborskih »Obzorjih« pravi, da mi zameri, da nisem še Mariborskega gledališča obdelal. Saj še ljubljanskega nisem mogel. O operi sem prav malo napisal, celo o nekaterih njenih najboljših članih nisem mogel nič prispevati, n. pr. o gospe Gjungjenac in drugih. Mnogo jih je bilo užaljenih, ker nisem objavil njihovih slik, toda saj še najbolj imenitnih dveh slovenskih tragedinj nimam v knjigi, to je Borštnikove in Nigrinove!

Če napišeš knjigo o gledališču, bodi pripravljen na vse!

Ne malo mojih znancev je prejelo od mene knjigo zastonj, češ, da sem kot avtor dobil toliko in toliko izvodov gratis in da bi še radi videli, če bi se jim tudi podpisal na prvo stran, ker bi s tem knjiga nekoč po moji smrti le utegnila dobiti kako ceno. Naši ljudje imajo dober humor. To pravim že zato, ker so tudi meni kritiki naprtili humorista in me potem kot takega začeli pogumno obdelovati. Izjavljam vam pa, gospoda, da se jaz zdim — ne samo drugim — ampak predvsem tudi samemu sebi mnogo preklavern za ta imenitni posel. Upam pa, da sčasoma le postanem za to sposoben, če gremo od dejstva, da je dober humorist samo tisti ki je v življenju dokaj hudega skusi.

Jaz sem: bil sem od prvega do zadnjega dne na fronti in vse kritike o svoji knjigi sem prečital.

Ob mojih bukvicah je grozila med ocenjevalci izbruhniti celo debata o slovenskem humorju. Enega sem tako razumel, da se sploh ne zasmije in da se tudi v bodoče za nobeno ceno ne namerava zasmejati, razven če bo čital kakega Italijana ali Francoza. Jaz mu ne morem pomagati!

(Se bo nadaljevalo.)

Lastnik in izdajatelj: Uprava Narodnega gledališča v Ljubljani. Predstavniki: Oton Župančič. Urednik: Josip Vidmar. Za upravo: Karel Mahkota. Tiskarna Makso Hrovatin. Vsi v Ljubljani.

Ali ste že pokusili bonbone,
čokolado in kekse od tvrdke

Bon-Bon

Če še niste, oglasite se na

Miklošičevi c. 30. Tel. 44-42

in ostali boste naš stalni odjemalec.

Erika
NAUMANN

The Rex Co.

Ljubljana

Gradšče št. 10

Telefon št. 22-68

Potovanje v Benetke

Komedija v treh dejanjih. Spisala *Paulin in Georges Berr.* Prevel E. V.

Režiser: C. Debevec

Carolina Ancelot
Michel Ancelot
Etienne de Boisrobert
Edouard Chardonne
Amedée, komornik

A. Levarjeva
C. Debevec
S. Jan
I. Levar
J. Plut

Kraj dejanja: I. in II. dejanje v Benetkah, III. dejanje v Parizu.

Toalete gđč. Levarjeve je izdelal modni salon »Vera«, Gajeva ulica 10, tvrdka Lapajne, Aleksandrova cesta. Klobuki salon Možina.

Obleke g. Jana je izdelala modna hiša Kavelc Karel, Gradišče 4 (telefon 40-55).

Blagajna se odpre ob pol 20.

20.

Konec po 22.

*Z najlepšimi modeli
in najboljšim delom*

se priporoča

DAMSKA KONFEKCIJA

A. PAULIN

LJUBLJANA

Šelenburgova ulica št. 1

**Knjigarna
Kleinmayr & Bamberg**

najstarejša v Jugoslaviji, priporoča
svojo bogato zalogo strokovnih in
zabavnih knjig v vseh jezikih

*

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 16